

EPISTOLA ENCYCLICA

DE STUDIIS SCRIPTURAE SACRAE

LEOPP. XIII

VENERABILES FRATRES

SALUTEM ET APOSTOLICAM BENEDICTIONEM

PROVIDENTISSIMUS Deus, qui humanum genus, admirabili caritatis consilio, ad consortium naturae divinae principio evexit, dein a communi labe exitioque eductum, in pristinam dignitatem restituit, hoc eidem propterea contulit singulare praesidium, ut arcaea divinitatis, sapientiae, misericordiae suae supernaturali via patefaceret. Licet enim in divina revelatione res quoque comprehendantur quae humanae rationi inaccessae non sunt, ideo hominibus revelatae, ut ab omnibus expedit, firma certitudine et nullo admixto errore cognosci possint, non hac tamen de causa revelatio absolute necessaria dicenda est, sed quia Deus ex infinita bonitate sua ordinavit hominem ad finem supernaturalem (1). Quae supernaturalis revelatio, secundum universalem Ecclesiae fidem, continetur tum in sine scripto traditionibus, tum etiam in libris scriptis, qui appellantur sacri et canonici, eo quod Spiritu Sancto inspirante conscripti, Deum habent auctorem, atque ut tales ipsi Ecclesiae traditi sunt (2). Hoc sane de utroque Testamenti libris perpetuo tenuit palamque professus est Ecclesia: easque cognita sunt gravissima veterum documenta, quibus enuntiat, Deum, prius per prophetas, deinde per seipsum, postea per apostolos locutum, etiam Scripturam condidisse, quae canonica nominatur (3), eisdemque essa oracula et eloquia divina (4), litteras esse, humano generi longe a patria peregrinanti a Patre caelesti datas et per auctores sacros transmissas (5). Iam, tanta quam sit praesentia et dignitas Scripturarum, ut Deo ipso auctore confectae, altissima eiusdem mysteria, consilia, opera complectantur, illud consequitur, eam quoque partem sacrae theologiae, quae in eisdem divinis Libris tuendis interpretandis

(1) Conc. Vat. sess. III. cap. II, de revel. — (2) *Ibid.* — (3) S. Aug. de civ. Dei XI, 2. — (4) S. Clem. Rom. I ad Cor. 45. S. Pelicarp. ad Phil. 7. S. Iren. c. Haer. II, 28, 2. — (5) S. Chrys. in Gen. hom. 2, 2; S. Aug. in Ps. XXX, serm. 2, 1; S. Greg. M. ad Theod. ep. IV, 31.

versatur, excellentiae et utilitatis esse quam maximae. — Nos igitur, quemadmodum aliis quaedam disciplinarum genera, quippe quae ad incrementa divinae gloriae humanaeque salutis valere plurimum posse viderentur, crebris epistolis et cohortationibus provehenda, non sine fructu, Deo adiutore, curavimus, ita nobilissimum hoc sacrarum Litterarum studium excitare et commendare, atque etiam ad temporum necessitates congruentibus dirigere iamdiu apud Nos cogitamus. Movemur nempe ac prope impellimur sollicitudine Apostolici muneri, non modo, ut hunc praeclearum catholicae revelationis fontem tutius atque uberius ad utilitatem dominici gregis patere velimus, verum etiam ut eundem ne patiamur ulla in parte violari, ab illis qui in Scripturam sanctam, sive impio ausu invehuntur aperte, sive nova quaedam fallaciter imprudenterve moluntur. — Non sumus equidem nescii, Venerabiles Fratres, haud paucos esse et catholicis, viros ingenio doctrinisque abundentes, qui feruntur elacres ad divinorum Librorum vel defensionem egerendam vel cognitionem et intelligentiam parandam ampliorum. At vero, qui eorum operem atque fructus merito celebramus; fecere tamen non presumus quin ceteros etiam, quorum solertia et doctrina et pietas optime hac in re pollicentur, ad eandem sancti propositi laudem vehementer hortemur. Optamus nimirum et cupimus, ut plures patrocinium divinarum Litterarum rite suscipiant teneantque constanter; utque illi potissime, quos divina gratia in sacrum ordinem vocavit, maiorem in dies diligentiam industriamque iisdem legendis, meditando, explanandis, quod nequissimum est, impendant.

Hoc enim vero studium cur tantopere commendandum videretur, praeter ipsius praesentiam atque obsequium verbo Dei debitum, praecipua causa inest in multiplici utilitatum genere, quae inde novimus mansuras, sponsore certissimo Spiritu Sancto: *Omnia Scriptura divinitus inspirata, utilis est ad docendum, ad arguendum, ad corripiendum, ad erudiendum in iustitia, ut perfectus sit homo Deo ad omne opus bonum instructus* (1). Tali sane consilio scripturas a Deo esse datas hominibus, exempla ostendunt Christi Domini et Apostolorum. Ipse enim qui emaculis conciliavit auctoritatem, auctoritate meruit fidem, fide contraxit multitudinem (2), ad sacras Litteras, in divinae suae legationis munere, appellare consuevit: nam per occasionem ex ipsis etiam sese a Deo missum Deumque declarat; ex ipsis argumenta petit ad discipulos erudiendos, ad doctrinam confirmandam suam; eorumdem testimonia et a calumniis vindicari obtractantium, et Sadduceis ac Pharisaeis ad coarguendum opponit, in ipsorumque Satanem, impudertius sollicitantem, retorquet; eisdemquo sub ipsum vitae exitum usurpavit explanavitque discipulis redvivus, usque dum ad Patris gloriam ascendit. — Eius autem voce praecipueque Apostoli confirmati, tametsi dabit

(1) II Tim. III, 20-17. — (2) S. Aug. de vit. cred. XIV, 32.

ipse signa et prodigia fieri per manus eorum (1), magnam tamen efficacitatem ex divinis traxerunt Libris, ut christianam salutem late gentibus persuaderent, ut Iudaeorum pervicaciam frangerent, ut haereses comprimerent erumpentes. Id apertum ex ipsorum concionibus, in primis, Beati Petri, quas, in argumentum firmissimum praescriptionis novae, dictis veteris Testamenti fere contexuerunt, idque ipsum patet ex Matthaei et Iohannis Evangelii atque ex Catholicis, quae vocantur, epistolis; luculentissimo vero ex eius testimonio qui ad pedes Gamalielis Legem Moysi et Prophetas se didicisse gloriatur, ut armatus spiritualibus telis postea diceret confidenter, *Arma militiae nostrae non carnalia sunt, sed potentia Deo* (2). — Per exempla igitur Christi Domini et Apostolorum omnes intelligant, tirones praesertim militiae sacrae, quanti sciendae sint divinae Litterae, et quo ipsi studio qua religione ad idem veluti armamentarium accedere debeant. Non catholicae veritatis doctrinam qui habeant apud doctos vel indoctos tractandam, nulla uspiam de Deo, summo et perfectissimo bono, deque operibus gloriae caritateque ipsius procedentibus, suppetet eis vel cumulator copio vel amplior praedicatione. De Servatore autem humani generis nihil uberius expressivus quam ea, quae in universo habentur Bibliorum contextu; recteque affirmavit Hieronymus, «ignorationem Scripturarum esse ignorationem Christi (3)»: ab illis nimirum extat, veluti viva et spirans imago eius, ex qua levatio malorum, cohortatio virtutum, amoris divini invitatio mirifice prorps diffunditur. Ad Ecclesiam vero quod attinet, insitutio, natura, munera, charismata eius tam crebra ibidem mentione occurrunt, tam multa pro ea tamque firma prompta sunt argumenta, idem ut Hieronymus verissime edixerit: «Qui sacrorum Scripturarum testimoniis roboratus est, is est propugnaculum Ecclesiae (4)». Quod si de vitae morumque conformatione et disciplina quaeratur, larga indidem et optima subsidia habituri sunt viri apostolici: plena sanctitatis praescripta, suavitate et vi condita hortamenta, exempla in omni virtutum genere insignia: gravissima accedit, ipsius Dei nomine et verbis, praemiorum in aeternitatem promissio, denunciatio poenarum.

Atque haec propria et singularis Scripturarum virtus, a divino afflata Spiritus Sancti profecta, ea est quae oratori sacro auctoritatem addit, apostolicam praebet dicendi libertatem, nervosam victoremque tribuit eloquentiam. Quisquis enim divini verbi spiritum et robar eloquendo refert, ille, non loquitur in sermone tantum, sed et in virtute et in Spiritu Sancto et in plenitudine multa (5). Quomobrem hi dicendi sunt praepostere improvideque facere, qui ita condiciones de religione habent et praeepta divina enuntiant, nihil ut fere afferant nisi humanae scientiae et prudentiae verba, suis magis argumentis quam divinis innixi. Istorum scilicet orationem, quan-

(1) Act. XIV, 3. — (2) S. Hier. de studio Script. ad Paulin. ep. LIII, 3. — (3) In Is. Proh. — (4) In Is. LIV, 12. — (5) I Thess. I, 5.

tumvis nitentem luminibus, languescere et frigere necesse est, utpote quae igne careat sermonis Dei (1), eandemque longe abesse ab illa, qua divinus sermo pollet virtute: *Vivus est enim sermo Dei et efficax et penetrabiliter omni gladio accipitur, et pertingens usque ad divisionem aeternae ac spiritus* (2). Quamquam, hoc etiam prudentioribus assentiendum est, inesse in sacris Litteris mirae variam et uberem magnisque dignam rebus eloquentiam: id quod Augustinus pervidit disertique arguit (3), atque res ipsa confirmat praestantissimorum in oratoribus sacris, qui nomen suum assidue Bibliorum consuetudini pieque meditationi se praecipue debere, grati Deo firmiterunt.

Quae omnia SS. Patres cognitione et usu quum exploratissima haberent, nunquam cesserunt in divinis Litteris earumque fructibus collaudandis. Eas enim vero crebris locis appellat vel thesaurum locupletissimum doctrinarum caelestium (4), vel perennes fontes salutis (5), vel ita proponunt quasi prata fertilia et amoenissimos hortos, in quibus grex dominicus admirabili modo reficiatur et delectetur (6). Apte cadunt illa S. Hieronymi ad Nepotianum clericum: «Divinas Scripturas saepius lege, imo nunquam de manibus tuis sacra lectio deponatur; disce quod doceas..... sermo presbyteri Scripturarum lectione conditus sit (7); convenitque sententia S. Gregorii Magni, quo nemo sapientius pastorum Ecclesiae descripsit munera: «Necesse est, inquit, ut qui ad officium praedicationis excubant, a sacrae lectionis studio non recedant» (8). — Hic tamen libet Augustinum admonentem inducere, «Verbi Dei inanem esse forinsecus praedicatorem, qui non sit intus auditor» (9), eumque ipsum Gregorium sacris concionatoribus praecipientem, ut in divinis sermonibus, priusquam aliis eos praeferent semetipsos requirant, ne insequentes aliorum facta se deserant (10). Sed hoc iam, ab exemplo et documento Christi, qui coepit facere et docere, vox apostolica late praemonuerat, non unum allucit Thimotheum, sed omnem clericorum ordinem, eo mandato: *Attende tibi et doctrinae, inista in illis; hoc enim faciens, et te ipsum saluum facies, et eos qui te audiunt* (11). Salus profecto perfectionisque et propriae et alienae eximia in sacris Litteris praesto sunt adiumenta, copiosius in Psalmis celebrata; is tamen, qui ad divina eloqui, non solum mentem offerant docilem atque attentam, sed integrae quoque pieque habitum voluntatis. Neque enim eorum ratio librorum similis atque communium putanda est; sed, quoniam sunt ab ipso Spiritu Sancto dictati, resque gravissimas continent multisque partibus reconditas et difficiles, ad illas propterea intelligendas exponendas quoque semper eiusdem Spiritus «inviagemus adventus» (12), hoc est lumine et

(1) Ierem. XXIII, 23. — (2) Hebr. IV, 12. — (3) De doctr. chr. IV, 6, 7. — (4) S. Chrys. in lect. hom. 21, 2; hom. 90, 2; S. Aug. de divinis chr. 2. — (5) S. Athan. ep. fest. 30. — (6) S. Aug. serm. 23, 24; S. Amb. in Ps. CXVII, serm. 10, 2. — (7) S. Hier. de vit. cleric. ad Nepot. — (8) S. Greg. M. Regul. past. II, 11 (ed. 22. Moral. XVII), 25 (art. 10). — (9) S. Aug. serm. 171, 1. — (10) S. Greg. M. Regul. past. 111, 24 (ed. 68). — (11) I Tim. IV, 6. — (12) S. Hier. in Mic. 1, 10.

gratia eius: quae sane, ut divini Psaltere frequenter instat auctoritas, humi sunt precatione imploranda, sanctimonia vitae custodienda.

Praeclaro igitur ex his providentia excellit Ecclesiae, quae, ne caelestis ille sacrarum Librorum thesaurus, quem Spiritus Sanctus summa liberalitate hominibus tradidit, neglectus iaceret (1), opimis semper et institutis et legibus cauit. Ipsa enim constituit, non solum magnam eorum partem ab omnibus suis ministris in quotidiano sacrae psalmodiae officio legendam esse et mente pia considerandam, sed eorumdem expositionem et interpretationem in ecclesiis cathedralibus, in monasteriis, in conventibus aliorum regularium, in quibus studia commode vigere possint, per idoneos viros esse tradendam: diebus autem saltem dominicis et festis solemnibus fideles salutaribus Evangelii verbis pasci, restricte iussit (2). Item prudentiae debetur diligentiaeque Ecclesiae cultus ille Scripturae sacrae per aeternam omnem vividus et plurimae ferex utilitatis. — In quo, etiam ad firmanda documenta hortationesque Nostrae, iuvat commemorare quemadmodum a religionis christianae initiis, quotquot sanctitatis vitae rerumque divinarum scientia florerunt, ii sacris in Litteris multi semper assiduique fuerint. Proximos Apostolorum discipulos, in quibus Clementem Romanum, Ignatium Antiochenum, Polycarpum, tum Apogetes, nominatim Iustinum et Irenaeum, videmus epistolis et libris suis, sive ad tutelam sive ad commendationem pertinentem catholicorum dogmatum, e divinis maxime Litteris fidem, robur, gratiam omnem pietatis accessere. Scholis autem catecheticis ac theologicis in multis sedibus episcoporum exortis, Alexandrina et Antiochena celeberrimis, quae in eis habebatur institutio, non alia prope re, nisi lectione, explicatione, defensione divini verbi scripti continebatur. Inde plerique prodierunt Patres et scriptores, quorum operosis studiis aegregisque libris consecuta tria circiter saecula ita abundarunt, ut aetnae biblicae exegeseos aurea iure ea sit appellata. Inter orientales principum locum tenet Origenes, celeritate ingenii et laborum constantia admirabilis, cuius ex plurimis scriptis et immenso Hexaplorum opere deinceps ferè omnes hauserunt. Adnumerandi plures, qui huius disciplinae fines amplificarunt: ita, inter excellentiores tulit Alexandria Clementem, Cyrillum; Palaestina Eusebium, Cyrillum alterum. Cappadocia Basilium Magnum, utrumque Gregorium Nazianzenum et Nysseum; Antiochia Ioannem illum Chrysostomum, in quo huius peritiae doctrinae cum summa eloquentia certavit. Neque id praeclearius apud occidentales, in multis qui se admodum probaverunt, clara Tertulliani et Cypriani nomina, Hilarii et Ambrosii, Leonis et Gregorii Magnorum; clarissima Augustini et Hieronymi: quorum alter miro acutus extitit in perscrutando divini verbi sententia, uberimusque in ea deducenda ad auxilia catholicae veritatis, alter a

(1) Conc. Trid. sess. V, decret. de reform. 1. — (2) *Ibid.* 1, 2.

singulari Bibliorum scientia magnisque ad eorum usum laboribus nomine Doctoris maximi praeconio Ecclesiae est honestatus. — Ex eo tempore ad undecimum usque saeculum, quamquam huiusmodi contentio statiorum non pari atque antea ardore ac fructu viguit, viguit tamen, opera praesertim hominum sacri ordinis. Curaverunt enim, aut quae veteres in hac re fructuosiora reliquissent diligere, easque apte digesta de suisque aucta pervulgare, ut ab Isidoro Hispalensi, Beda, Alcuino factum est in primis; aut sacros codices illustrare glossis, ut Valsfridus Strabo et Anselmus Laudunensis, aut eorumdem integritati novis curis consulere ut Petrus Damianus et Lanfrancus fecerunt. — Saeculo autem duodecimo allegoriam Scripturae enarrationem bona cum laude plerique tractarunt: in eo genere S. Bernardus ceteris facile antecessit, cuius etiam sermones nihil prope nisi divinas Litteras sapiunt. — Sed nova et laetiora incrementa ex disciplina accessere *Scholasticorum*. Qui, etsi in germanam versionis Latinae lectionem studuerunt inquirere, contacteque ab ipsis *Correctoria biblica* id plane testantur, plus tamen studii industriaeque in interpretatione et explanatione colloraverunt. Composite enim dilucideque, nihil ut melius antea, sacrarum verborum sensus varii distincti; cuiusque pondus in re theologica perpensum; definitae librorum partes, argumenta partium; investigata scriptorum proposita; explicata sententiarum inter ipsas necessitudo et conexio: quibus ex rebus nemo unquam non videt quantum sit luminis obscurioribus locis adnotum. Ipsorum praeterea de Scripturis lectam doctrinae copiam admodum produnt, tum de theologia libri, tum in eisdem commentaria; quo etiam nomine Thomas Aquinas inter eos habuit palmam. — Postquam vero Clemens V descensor Noster Athenaeum in Urbe et celeberrimas quasque studiorum Universitates litterarum orientalium magisteris auxit, exquisitis homines nostri in nativo Bibliorum codice et in exemplari latino elaborare coeperunt. Reverte deinde ad nos eruditio Graecorum, multoque magis arte nova libraria feliciter inventa, cultus Scripturae sanctae latissime crevit. Mirandum est enim quomodo brevi actatis spatio multiplicata praelo sacra exemplaria, *calgata* praecipue, catholicum orbem quasi compleverint: adeo per id ipsum tempus, contra quam Ecclesiae hostes calumniantur, in honore et amore erant divina volumina. — Neque praetereundum est, quantus doctorum virorum numerus, maxime ex religiosis familiis, a Viennensi Concilio ad Tridentinum, in rei biblicae bonum proveniret: qui et novis usi subsidiis et variae eruditionis ingeniique sui segentem conferentes, non modo auxerunt congestas maiorum opes, sed quasi munierunt viam ad praesentiam subsequenti saeculo, quod ab eodem Tridentino effluxit, quom nobilissima Patrum aetas propemodum rediisse visa est. Nec enim quisquam ignorat, Nobisque est memoratu iucundum, decessores Nostrae, a Pio IV ad Clementem VIII, auctores fuisse ut insignes illae editiones adornarentur versionum veterum, Vulgatae et Alexandrinae; quae deinde, Sixti V eiusdemque

Clementis iussu et auctoritate, emissae, in communi usu versantur. Per eadem autem tempora, notum est, quum versiones alias Bibliorum antiquas, tum polyglottas Antuerpiensem et Parisiensem, diligentissime esse editas, sinceræ investigandæ sententiæ peraptas: nec ullum esse utriusque Testamenti librum, qui non plus uno nactus sit bonum explanatorem, neque graviorem ullam de iisdem rebus questionem, quæ non multorum ingenia fecundissime exercuerit: quos inter non pauci, iique studiosiores SS. Patrum, nomen sibi fecere eximum. Neque, ex illa demum setate, desiderata est nostrorum solertia; quum clari subinde viri de iisdem studiis bene sint meriti, sacræque Litteras contra *rationalismi* commenta, ex philologia et finitimis disciplinis detorta, simili argumentorum genere vindicavit.—Hæc omnia qui probe ut oportet considerent, debunt profecto, Ecclesiam, nec ullo unquam providentiæ modo defuisse, quo divinæ Scripturæ fontes in filios suos salutariter derivaret, atque illud praesidium, in quo divinitus ad eiusdem tutelam deusque locata est, retinuisse perpetuo omnique studiorum ope exornasse, ut nullis externorum hominum incitamentis egerit, egest.

Iam postulat a Nobis instituti consilii ratio, ut quæ his de studiis recte ordinandis videantur optima, ea vobiscum communicemus, Venerabiles Fratres. Sed principio quale adversetur et instet hominum genus, quibus vel artibus vel armis confidant, interest utique hoc loco recognoscere.—Scilicet, ut antea cum iis præcipue res facti qui privato iudicio freti, divinis traditionibus et magisterio Ecclesie repudiatis, Scripturam statuerant unicum revelationis fontem supremumque iudicem fidei; ita nunc est cum Rationalistis, qui eorum quasi filii et heredes, item sententia innixi sua, vel has ipsas a patribus acceptas christianæ fidei reliquias prorsus abiecerunt. Divinam enim vel revelationem vel inspirationem vel Scripturam sacram, omnino ullam negant, neque alia prorsus ea esse dicunt, nisi hominum artificia et commenta: illas nimirum, non veras gestarum rerum narrationes, sed aut ineptas fabulas aut historiarum mendaces; ea, non vaticinia et oracula, sed aut confictas post eventus prædictiones aut ex naturali vi præsentiones; ea, non veri nominis miracula virtutisque divinæ ostenta, sed admirabilia quaedam, nequaquam naturæ viribus maiora, aut præstigias et milhis quosdam: evangelia et scripta apostolica aliis plane auctoribus tribuenda.—Huiusmodi perniciosa errorum, quibus sacrosanctam divinorum Librorum veritatem putant convelli, tamquam decretoria pronuntiata novæ cuiusdam scientiæ, liberæ, obrudunt: quæ tamen adeo incerta ipsimet habent, ut eisdem in rebus crebrius immutent et suppleant. Quum vero tam impie de Deo, de Christo, de Evangelio et reliqua Scriptura sentiant et prædicent, non desunt ex iis qui theologi et christiani et evangelici haberi velint, et honestissimo nomine obtendant insolentis ingenii temeritatem. His addunt sese consiliorum participes adiutoresque et ceteris disciplinis non pauci,

quos eadem revolutarum rerum intolerantia ad oppugnationem Bibliorum similiter trahit. Satis autem deplorare non possumus, quam latius in dies acriusque hæc oppugnatio geratur. Geritur in eruditos et graves homines, quamquam illi non ita difficilem sibi possunt cavere; at maxime contra indoctorum vulgus omni consilio et arte infensi hostes nituntur. Libris, libellis, diariis exitiale virus infundunt; id concionibus, id sermonibus insinuant; omnia iam pervasere, et multas tenent, abstractas ab Ecclesie tutela, adolescentium scholas, ubi credulas mollesque mentes ad contemptum Scripturæ, per ludibrium etiam et scurriles iocos, depravant misere.—Ista sunt, Venerabiles Fratres, quæ commune pastorale studium permoveant, incendunt; ita ut huic novæ *falsi nominis scientiæ* (1) antiqua illa et vera opponatur, quam a Christo per Apostolos accepit Ecclesia, atque in dimicatione tanta idonei defensores Scripturæ sacræ exurgant.

Itaque ea prima sit cura, in sacris Seminariis vel Academiis sic omnino tradantur divinæ Litteræ, quemadmodum et ipsius gravitas disciplinæ et temporum necessitas admonent. Cuius rei causa: nihil profecto debet esse antiquius magistrorum delectione prudenti, ad hoc enim munus non homines quidem de multis, sed tales assumi oportet, quos magnus amor et diuturna consuetudo Bibliorum, atque opportunus doctrinæ ornatus commendabiles faciat, pares officio. Neque minus prospiciendum mature est, horum postea locum qui sint excepturi. Iuverit idcirco, ubi commodum sit, ex alumnis optimaæ spei, theologiæ spatium laudate emensis, nonnullos divinis Libris totos addici, facta eisdem plenioris eiusdem studii aliquandiu facultate. Ita delecti instituti que doctores, commissum munus adeunt fidenter; in quo ut versentur optime et contentaneos fructus educant, aliqua ipsis documenta paulo explicatius impertire placeat.—Ergo ingenis tironum in ipso studii limine sic prospiciant, ut iudicium in eis, aptum pariter Libris divinis tuendis atque arripiendæ ex ipsis sententiæ, conforment sedulo et excolant. Huc pertinet tractatus de *introductione*, ut loquuntur, *biblica*, ex quo alumnus commodam habet opem ad integritatem auctoritatemque Bibliorum convincendam, ad legitimum in illis sensum investigandum et assequendum, ad occupanda captiosa et radicibus evellenda. Quæ quanti momenti sit disposite scienterque, comite et adiutrice theologia, esse initio disputata, vix attinet dicere, quæ tota continenter tractatio Scripturæ reliqua hisce vel fundamentis nitatur vel luminibus clarescat.—Exinde in fructuosiorum huius doctrinæ partem, quæ de interpretatione est, perstudiosè incumbet præceptoris opera; unde sit auditoribus, quo dein modo divini verbi divitias in profectum religionis et pietatis convertat. Intelligimus equidem, enarrari in scholis Scripturas omnes, nec per amplitudinem rei, nec per tempus licere. Verumtamen, quoniam certa opus est via interpretationis

(1) I Tim. VI, 20.

uti iter expediendae, utrumque magister prudens devitet incommo- dum, vel eorum qui de singulis libris eursim delibendum praebet, vel eorum qui in certa utrius parte immoderatus consistunt. Si enim in plerisque scholis adeo non poterit obtineri, quod in Acaemiis maioribus, ut unus aut alter liber continuatione quadam et ubertate exponatur, at magnopere efficiendum est, ut librorum partes ad interpretandum selectae tractationem habeant convenienter: plenam; quo veluti specimine allecti discipuli et edocti, cetera ipsi perlegant adamentque in omni vita. Is porro, retinens instituta maiorum, exemplar in hoc sumet versionem vulgatam; quam Concilium Tridentinum in publicis lectionibus, disputationibus, praedicationibus et expositionibus pro authentica habendam decrevit (1), atque etiam commendat quotidiana Ecclesiae consuetudo. Neque tamen non sua habenda erit ratio reliquarum versionum, quas christiana laudavit usurpavitque antiquitas, maxime codicum primigeniorum. Quamvis enim, ad summum rei quod spectat, ex dictionibus Vulgatae hebraeae et graeca hinc elucet sententia, attamen si quid ambiguit, si quid minus accurate inibi elatum sit, «inspecto praecedentis linguae», suavore Augustino, proficiet (2). Imvero per se liquet, quam multum nihilvilitatis ad haec adhiberi oporteat, quum demum sit «commentatoris officium, non quid ipse velit, sed quid sentiat illo quem interpretetur, exponere (3)». Post expansam, ubi opus sit, omni industria lectionem, tum locus erit scrutandae et proponendae sententiae. Primum autem consilium est, ut probata communiter interpretandi praescripta tanto experrectiore observentur cura quanto morosior ab adversariis urget contentio. Propterea cum studio perpendendi quid ipsa verba valeant, quid consecutio rerum velit, quid locorum similitudo aut talia cetera, externa quoque oppositae eruditionis illustratio societetur: cauto tamen, ne istiusmodi questionibus plus temporis tribuatur et operae quam pernoscendis divinis Libris, neve corrogata multiplex rerum cognitio mentibus juvenum plus incommodi afferat quam adjuvmentum. — Ex hoc, tutius erit gradus ad usum divinae Scripturae in re theologica Quo in genere animadverti se oportet, ad ceteras difficultatis causas, quae in quibusvis antiquorum libris intelligendis fere occurrunt, propriis aliquis in Libris sacris accedere. Eorum enim verbis auctore Spiritu Sancto, res multae subiciuntur quae humanae vim aciemque rationis longissime vincunt, divinae scilicet mysteria et quae cum illis continentur alia multa; idque nonnunquam ampliore quadam et re confiditior sententia, quam exprimere littera et hermeneutice leges indicare videntur: alios praeterea sensus, vel ad dogmata illustranda vel ad commendanda praecipua vitae, ipso literalis sensus profecto adsciscit. Quamobrem diffidendum non est religiosa quadam obscuritate sacros Libros involvi, ut ad eos, nisi aliquo viam duce, nemo ingredi

(1) *Sees*, IV, *deco de edit. et usu sacro. librorum*. — (2) *De doct. chr.* III, 4. — (3) S. Hier. ad Pamach.

possit (1): Deo quidem sic providente (quae vulgata est opinio Ss. Patrum), ut homines maiore cum desiderio et studio illos perscrutarentur, resque inde operose perceptas mentibus animisque altius infingerent; intelligerentque praecipue, Scripturas Deum tradidisse Ecclesiae, qua scilicet duce et magistra in legendis tractandisque eloquiis suis certissima uterentur. Ubi enim charismata Domini posita sunt, ibi discendam esse veritatem, atque ab illis, apud quos sit successio apostolica, Scripturas nullo cum periculo exponi, iam sanctus docuit Irenaeus (2): cuius quidem ceterorumque Patrum doctrinam Synodus Vaticana amplecti est, quando Tridentinum decretum de divini verbi scripti interpretatione renovans, hanc illius mentem esse declaravit, ut in rebus fidei et morum, ad aedificationem doctrinae christianae pertinentium, is pro vero sensu sacrae Scripturae habendus sit, quem tenuit ac tenet sancta Mater Ecclesia, cuius est iudicare de vero sensu et interpretatione Scripturarum sanctarum; atque ideo nemini licere contra hunc sensum aut etiam contra unanimum consensum Patrum ipsam Scripturam sacram interpretari (3). — Qua plena sapientiae lege nequam Ecclesia per investigationem scientiae biblicae retardat aut coercet; sed eam potius ab errore integram praestat, plurimumque ad veram adiectionem progressionem. Nam privato cuique doctorei magnus patet campus, in quo, tuis vestigiis, sua interpretandi industria praecelere certet Ecclesiaeque utiliter. In locis quidem divinae Scripturae qui expositionem certam et definitam adhuc desiderant, effici ita potest, ex suavi Dei providentis consilio, ut, quasi praeparato studio, iudicium Ecclesia maturetur; in locis vero iam definitis potest privatus doctor seque proficere, si eos vel enucleatis apud fideliem plebem et ingeniosius apud doctos edisserat, vel insignius evincat ab adversariis. Quo propter praecipuum sanctamque sit catholico interpreti, ut illa Scripturae testimonia, quorum sensus authentice declaratus est, aut per sacros auctores, Spiritu Sancto afflante, uti mulis in locis novi Testamenti, aut per Ecclesiam, eodem Sancto adistente Spiritu, sive solemnium iudicio, sive ordinario et universali magisterio (4), eadem ipse ratione interpretetur, atque ex adjuvmentis disciplinae suae convincat, eam solum interpretationem, ad sanae hermeneuticae leges, posse recte probari. In ceteris analogia fidei sequenda est, et doctrina catholica, qualis ex auctoritate Ecclesiae accepta, tamquam summa norma est adhibenda: nam, quum et sacrorum Librorum et doctrinae apud Ecclesiam depositae idem sit auctor Deus profecto fieri nequit, ut sensus ex illis, qui ab hac quoque modo discrepant, legitima interpretatione eruatur. Ex quo apparet, eam interpretationem ut ineptam et falsam reiiciendam, quae, vel inspiratos auctores inter se quodammodo pugnantem faciat, vel doctrinae Ecclesiae

(1) S. Hier. ad Paulin, *de studio Script.* ep. LIII, 4. — (2) *C. haer.* IV, 33, 5. — (3) *Sees* III, cap. II, *de reuel.*; *cf.* Conc. Trid., *sess.* IV, *deco. de edit. et usu sacro. librorum*. — (4) *Conc. Vat. sess.* III, *cap.* III, *de fide*.

adversetur.—Huius igitur disciplinae magister hac etiam laude floreat, oportet, ut omnem theologiam egregie teneat, atque in commentariis versatus sit SS. Patrum Doctorumque et interpretum optimorum. Id sane inculcat Hieronymus (1), multumque Augustinus, qui, iusta cum querela, «Si unaqueque disciplina, inquit, quamquam vilis et facilis, ut percipi possit, doctorem aut magistrum requirit, quid temerariae superbiae plenius, quam divinorum sacramentorum libros ab interpretibus suis nolle cognoscere! (2).» Id ipsum sensere et exemplo confirmavere ceteri Patres, qui «divinarum Scripturarum intelligentiam, non ex propria praesumptione, sed ex maiorum scriptis et auctoritate sequebantur, quos et ipsos ex apostolica successione intelligendi regulam suscepisse constabat (3).»—Imvero SS. Patrum, quibus «post Apostolos, sancta Ecclesia plantatoribus, rigatoribus, aedificatoribus, pastoribus, nutritoribus crevit (4)», summa auctoritas est, quotiescumque testimonium aliquod libricum, ut ad fidei pertinens morumve doctrinam, uno eodemque modo explicant omnes: nam ex ipsa eorum consensione, ita ab Apostolis secundum catholicam fidem traditum esse nitide eminet. Eorumdem vero Patrum sententia tunc etiam magni aestimanda est, quum hisce de rebus munere doctorum quasi privatim funguntur; quippe quos, non modo scientia revelatae doctrinae et multarum notitia rerum, ad apostolicos libros cognoscendos utilium, valde commendat, verum Deus ipse, viros sanctimoniam vitae et veritatis studio insignes, amphioribus luminis sui praesidiis adjuverit. Quare interpretis suum esse noverit, eorum et vestigia reverenter persequi et laboribus frui intelligenti delectu.—Neque ideo tamen viam sibi putet obstructam, quo minus, ubi iusta causa adfuerit, inquirendo et exponendo vel ultra procedat, modo praeeceptioni illi, ab Augustino sapienter propositae, religiose obsequatur, videlicet a litterali et veluti obvioso serui minime discedendum, nisi qua eum vel ratio tenere prohibeat vel necessitas cogat dimittere (5); quae praeeceptio eo tenenda est firmitus, quo magis, in tanta novitatum cupidine et opinionum licentia, periculum imminet aberrandi. Caveat idem ne illa negliget quae ab eisdem Patribus ad allegoricam similemve sententia translata sunt, maxime quum ex litterali descendant et multorum auctoritate fulciantur. Talem enim interpretandi rationem ad Apostolis Ecclesia accepit, suoque ipsa exemplo, ut e re patet liturgica, comprobavit; non quod Patres ex ea contenderent dogmata fidei per se demonstrare, sed quia bene frugiferam virtuti et pietati alendae nosset experti.—Ceterorum interpretum catholicorum est minor quidem auctoritas, attamen, quoniam Bibliorum studia continuum quemdam progressum in Ecclesia habuerunt, istorum pariter commentariis suis tribuendus est honor, ex quibus multa opportune peti liceat ad refellenda contraria, ad difficiliora enodanda. At vero

(1) *Ibid.* 3. 7.—(2) Ad Honorat. de *script. eccl.* XVII, 33.—(3) *Ruth.* *Hist. eccl.* II, 9.—(4) S. Aug. c. Iulian. II, 27.—(5) *De Gen. ad litt.* I. VIII, c. 7, 12.

id nimium dedecet, ut quis, egregiis operibus, quae nostri abunde reliquerunt ignoratis aut despectis, heterodoxorum libros praepoet, ab eisque cum praesenti sensu doctrinae periculo et non raro cum detrimento fidei, explicationem locorum quaerat, in quibus catholici ingenia et labores suos iamdudum optimeque collocarint. Licet enim heterodoxorum studiis, prudenter adhibitis, iuvari interdum possit interpret catholicus, meminerit tamen, ex crebris quoque veterum documentis (1), incorruptum sacrarum Litterarum sensum extra Ecclesiam nequiquam reperiri, neque ab eis tradi posse, qui verae fidei expertes, Scripturae, non medullam attingunt, sed corticem rodunt (2).

Illud autem maxime optabile est et necessarium, ut eisdem divinae Scripturae usus in universam theologiae influit disciplinam eiusque prae sit anima: ita nimirum omni aetate Patres atque praeclearissimi quoque theologi professi sunt et re praestiterunt. Nam quae obiectum sunt fidei vel ab eo consequuntur, ex divinis potissime Litteris studuerunt asserere et stabilire; atque ex ipsis, sicut pariter ex divina traditione, rova haereticorum commenta refutavit, catholicorum dogmata rationem, intelligentiam, vincula exquirere. Neque id cuiquam fuerit mirum qui reputet, tam insignem locum inter revelationis fontes divinis Libris debere, ut, nisi eorum studio usque assiduo, nequeat theologia rite et pro dignitate transiri. Tametsi enim rectum est juvenes in Academiis et scholis ita praecipue exerceri, ut intellectum et scientiam dogmatum assequantur, ab articulis fidei argumentatione insituta ad alia ex illis, secundum normas probatae solidaeque philosophiae, concludenda; gravi tamen eruditeque theologo minime negligenda est ipsa demonstratio dogmatum ex Bibliorum auctoritatibus ducta: «Non enim accipit (theologia) sua principia ab aliis scientiis, sed immediate a Deo per revelationem. Et ideo non accipit ab aliis scientiis, tamquam a superioribus, sed utitur eis tamquam inferioribus et ancillis». Quae sacrae doctrinae tradendae ratio praeeptorem comandatoremque habet theologorum principem, Aquinatem (3); qui praeterea, ex hac bene perspecta christianae theologiae indole, docuit quemadmodum possit theologus sua ipsa principia, si qui ea forte impugnent, tueri: «Argumentando quidem, si adversarius aliquid concedat eorum, quae per divinam revelationem habentur; sicut per auctoritates sacrae Scripturae disputamus contra haereticos, et per unum articulum contra negantes alium. Si vero adversarius nihil credat eorum quae divinitus revelata sunt, non remanet amplius via ad probandum articulos fidei per rationes sed ad solvendum rationes, si quas inducit contra fidem (4).»—Providendum igitur, ut ad studia biblica convenienter instructi munifque aggregiantur juvenes; ne iustam frus-

(1) *Cfr.* Clem. Alex. *Strom.* VII, 16; Oriz. *de princ.* IV, 8; in *Ierem.* Rom. 4, 8; Tertull. *de praescr.* 15, *scqq.* S. Hilae *Pict.* in *Matta.* 13, 1.—(2) S. Greg. M. *Moral.* XX, 9. (3) (4) *Summ. theol.* I, 4, 1, 2, 5 ad 2.—*Cfr.* *Ibid.* 4, 8.

trentur spem, ne, quod deterius est, erroris discrimen incaute subeant. Rationalistarum capiti fallacis apparatusque specie eruditionis Erunt autem optime comparati, si, qua Nosmetipsi monstravimus et praescriptimus via, philosophiae et theologiae institutionem, eodem S. Thoma duce, religiose coluerint penitusque perceperint. Ita recte incedet, quum in re biblica, tum in ea theologiae parte quam *positivam* nominant, in utroque laetissime progressuri.

Doctrinam catholicam legitima et solerti sacrorum Bibliorum interpretatione probasse, expressisse, illustrasse, multum id quidem est; altera tamen, eaque tam gravis momenti quam operis laboriosi, pars remanet, ut ipsorum auctoritas integra quam validissime asseratur. Quod quidem nullo alio pacto plene liceat universaeque assequi, nisi ex vivo et proprio magisterio Ecclesiae; quae per se ipsam, ob suam nempe admirabilem propagationem, certam sanctitatem et inexhaustam in omnibus bonis fecunditatem, ob catholicam unitatem, invictamque stabilitatem, magnum quoddam et perpetuum est motuum credititatis et dignitatis suae legationis testimonium irrefragabile (1). Quoniam vero divinum et infallibile magisterium Ecclesiae, in auctoritate etiam sacrae Scripturae consistit, huius propterea fides saltem humana asserenda in primis vindicandaque est: quibus ex libris, tamquam ex antiquitatis probatissimis testibus, Christi Domini divinitas et legatio, Ecclesiae hierarchicae institutio, primatus Petro et successoribus eius collatus, in tuto aspectoque collocentur. Ad hoc plurimum sane conducet, si plures sint e sacro ordine paratiores, qui hac etiam in parte pro fide dimicent et impetus hostiles propulsent, induti praecipue armatura Dei, quam suadet Apostolus (2), neque vero ad nova hostium arma et praelia insueti. Quod pulchre in sacerdotum officiis sic recenset Chrysostomus: «Ingens adhibendum est studium ut Christi verbum habet in nobis abundanter (3): neque enim ad unum pugnae genus parati esse debemus, sed multiplex est bellum et varii sunt hostes; neque fidem omnes utuntur armis, neque uno tantum modo nobiscum congressi molliuntur. Quare opus est, ut is qui cum omnibus congressurus est, omnium machinas artesque cognitas habeat, ut idem sit sagittarius et funditor, tribunus et manipuli ductor, dux et miles, pedes et eques, navalis ac muralis pugnae peritus: nisi enim omnes dimicandi artes noverit, novit diabolus per unam partem, si sola negligatur, praedonibus suis immissis, oves diripere (4)». Fallacias hostium artesque in hac re ad impugnandum multiplices supra adumbravimus: iam, quibus praesidiis ad defensionem nitendum, commoneamus.—Est primum in studio linguarum veterum orientalium simulque in arte quam vocant criticam. Utriusque rei scientia quum hodie in magno sit pretio et laude, ea clerus, plus minusve pro locis et hominibus exquisita, ornatus, melius poterit decus et munus

sustinere suum; nam ipse omnia omnibus (1) fieri debet, paratus semper ad satisfactionem omnia poscenti rationem de ea quae in ipso est spe (2). Ergo sacrae Scripturae magistris necesse est atque theologos addeceat, eas linguas cognitas habere quibus libri canonici sunt primitus et hagiographis exarati, eodemque optimo factu erit si colant alumni Beeloesiae, qui praesertim ad academicos theologiae gradus aspirant. Atque etiam erendum ut omnibus in Academicis, quod iam in multis receptum laudabiliter est, de ceteris item antiquis linguis, maxime semiticis, deque congruente cum illis eruditione, sicut magisteria, eorum in primis usui qui ad sacras Litteras profitendas designantur.—Hos autem ipsos, eiusdem rei gratia, doctores esse oportet atque exercitiorum in vera artis criticae disciplina: perperam enim et cum religionis demno inductum est artificum, nomine honestatum criticae sublimioris, quo, ex solis internis, uti loquuntur, rationibus, cuiuspiam libri origo, integritas, auctoritas diiudicata emergant. Contra perspicuum est, in quæstionibus rei historicae, cuiusmodi origo et conservatio librorum, historice testimonia valere prae ceteris, eoque esse quam studiosissime et conquirenda et excutienda: illos vero rationes internas plerumque non esse tanti, ut in causam, nisi ad quendam confirmationem, possint advocari. Secus si fiat, magna profecto consequentur incommoda. Nam hostibus religionis plus confidentiae futurum est ut sacrorum authenticitatem Librorum impetent et discerpant: illud ipsum quod extollunt genus criticae sublimioris, eo demum recidet, ut suum quisque studium praedudicatumque opinionem interpretando sectentur: inde neque Scripturis quaesitum lumen accedet, neque ulla doctrinae origo utilis est, sed certa illa patebit erroris nota, quae est varietas et dissimilitudo sentiendi, ut iam ipsi sunt documento huiusce novae principis disciplinae: inde etiam, quia perique infecti sunt vanae philosophiae et rationalismi phœtis, ideo prophetas, miracula, cetera quaecumque naturae ordinem superent, ex sacris Libris dimovere non verebuntur.—Congrediendum secundo loco cum iis, qui sua physicorum scientia abusi sacros Libros omnibus vestigiis indagant, unde auctoribus incertum rerum talium opponant, scripta ipsa vituperent. Quae quidem insimulatioes quum res attingant sensibus obiectas, eo periculosiores accidunt, manentes in vulgus, maxime in deditam litteris juventutem; quae, semel reverentiam divinae revelationis in uno aliquo capite exerit, facile in omnibus omnem eius fidem est dimissura. Nimirum sane constat, de natura doctrinam, quantum ad percipiendam summi Artificis gloriam in procreatis rebus impressam aptissimam est, modo sit convenienter proposita, tantum posse ad elementa sane philosophicae evellenda corrumpendosque mores, tenentis artibus perverse infusam. Quapropter Scripturae sacrae doctori cognitio naturalium rerum bono erit subsidio, quo huius quoque modi captiones in divinis Li-

(1) Conc. Vat. sess. III, c. III, de *hæc.*—(2) Eph. VI, 13, *scq.*—(3) Cyr. Col. III, 16, (4) De sacerdot. IV, 4.

(1) 1 Cor. IX, 22.—(2) 1 Petr. III, 15

bro instructas facilius detegat et refellat. — Nulla quidem theologum inter et physicum vera dissensio intercesserit, dum suis uterque finibus se continent, id caventes, secundum S. Augustini monitum, «ne aliquid temere et incognitum pro cognito asserant (1)». Sin tamen dissenserint, quemadmodum se gerat theologus, summum est regula ab eodem oblata: «Quidquid, inquit, ipsi de natura rerum veracibus documentis demonstrare poterint, ostendamus nostris Litteris non esse contrarium, quidquid autem de quibuslibet suis voluminibus his nostris Litteris, id est catholicae fidei, contrarium protulerint, aut aliqua etiam fecultate ostendamus, aut nulla dubitatione credamus esse falsissimum (2)». De cuius equitate regulae in consideratione sit primum, scriptores sacros, seu verius «Spiritus Dei, qui per ipsos loquebatur, noluisse ista (videlicet intimam adspectabilium rerum constitutionem) docere homines, nulli saluti profutura (3)»; quare eos, potius quam explorationem naturae recta persequantur, res ipsas aliquando describere et tractare aut quodam translationis modo, aut sicut communis sermo per ea ferebat tempora, hodieque de multis fert rebus in quotidiana vita, ipsos inter homines scientissimos. Vulgari autem sermone quum ea primo proprieque efferantur quae cadant sub sensus, non dissimiliter scriptor sacer (monitumque et Doctor Angelicus) «ea secutus est, quae sensibilibus apparent (4)», seu quae Deus ipse; homines alloquens, ad eorum captum significavit humano more. — Quod vero de Scripturae sanctae agenda strenue est, non ex eo omnes aequae sententiae tuendae sunt, quos singuli Patres aut qui deinceps interpretes in eadem declaranda ediderint: qui, prout erant opiniones aetatis, in locis edisserendis ubi physica aguntur, fortasse non ita semper iudicaverunt ex veritate, ut quaedam posuerint, quae nunc minus probentur. Quocirca studioso dignoscendum in illorum interpretationibus, quenam respe tradant tamquam spectantia ad fidem aut cum ea maxime copulata, quenam unsumi tradant consensu; namque «in his quae de necessitate fidei non sunt, licuit Sanctis diversimode opinari, sicut et nobis», ut est S. Thomae sententia (5). Qui et alio loco prudentissime habet: «Mihî videtur tutius esse, huiusmodi, quae philosophi communiter senserunt, et nostrae fidei non repugnant, nec sic esse asserenda ut dogma a fidei, etsi aliquando sub nomine philosophorum introducantur, nec sic esse neganda tamquam fidei contraria, ne sapientibus huius mundi occasio contemnendi doctrinam fidei praebatur (6)». Sane, quamquam ea, quae speculatores naturae certis argumentis certa iam esse affirmarint, interpres ostendere debet nihil Scripturis recte explicatis obistere, ipsum tamen ne fugiat, factum quandoque esse, ut certa quaedam ab illis tradita, postea in dubitationem adducta sint

(1) In Gen. op. Insuper. IX, 20.—(2) De Gen. ad litt. 1, 21, 41.—(3) S. Aug. ib. II, 9, 20.—(4) Summa theol. p. 1, q. LXX, a. 1 ad 3.—(5) In Sent. II, dist. II, q. 1, a. 3.—(6) Opusc. X.

et repudiata. Quod si physicorum scriptores terminis disciplinae suae transgressi, in provinciam philosophorum perversitate opinio invadant, eas interpres theologus philosophis mittat refundendas. Haec ipsa deinde ad cognatas disciplinas, ad historiam praesertim, iuvabit transferri. Dolendum enim, multos esse qui antiqui aitis monumenta, gentium mores et instituta, similitumque rerum testimonia magni illi quidem laboribus perscrutentur et proferant, sed eo saepius consilio, ut erroris labes in sacris Libris deprehendant; ex quo illorum auctoritas usquequaque infirmetur et metet. Idque nonnulli et nimis infesto animo faciunt nec satis aequo iudicio: qui sic fidunt profanis libris et documentis memoriae priscae, perinde ut nulla eis ne suspicio quidem erroris possit subesse, libris vero Scripturae sacrae, ex opinata tantum erroris specie, necue ea probe discussa, vel parem abnuunt fidem. Fieri quidem potest, ut quaedam librarum in codicibus describendis minus recte exciderint; quod considerate iudicandum est, nec facile admittendum, nisi quibus locis rito sit demonstratum: fieri etiam potest, ut germana alicuius loci sententia permaneat anceps; cui enodanda multum afferent optime interpretandi regulae: at nefas omnino fuerit, aut inspirationem ad aliquos tantum sacrae Scripturae partes coangustare, nec concedere sacrum ipsum errasse auctorem. Nec enim toleranda est eorum ratio, qui ex istis difficultatibus sese expediunt, id nimirum dare non dubitantes, inspirationem divinam ad res fidei morumque, nihil praeterea, pertinere, eo quod falso arbitrentur, de veritate sententiarum quum agitur, non adeo exquirendum quanam dixerit Deus, ut non magis perpendatur quam ob causam ea dixerit. Etenim libri omnes atque integri, quos Ecclesia tamquam sacros et canonicos recipit, cum omnibus suis partibus, Spiritu Sancto dictante, conscripti sunt; tantum vero abest ut divinae inspirationi error ullus subesse possit, ut ea per se ipsa, non modo errorem excludat omnem, sed tem necessario excludat et respuat, quom necessarium est, Deum, summam Veritatem, nullius omnino erroris auctorem esse. — Haec est antiqua et constans fides Ecclesiae, solenni etiam sententia in Conciliis definita Florentino et Tridentino; confirmata denique atque expressius declarata in Concilio Vaticano, a quo absolute edictum: *Veteris et novi Testamenti libri integri cum omnibus suis partibus, prout in eiusdem Concilii (Tridentini) decreto recensentur, et in ceteri vulgata latina editione habentur, pro sacris et canonicis suscipiendi sunt. Eos vero Ecclesia pro sacris et canonicis habet, non ideo quod sola humana industria connumerati; sua deinde auctoritate sint approbati; nec ideo dumtaxat, quod revelationem sine errore contineant, sed propterea quod Spiritu Sancto inspirante conscripti, Deum habent auctorem* (1). Quare nihil admodum refert, Spiritum Sanctum assumpsisse homines tamquam instrumenta ad scribendum, quasi, non quidem primario auctori, sed scri-

(1) Sess. III, c. II, de revoc.

poribus inspiratis quidpiam falsi elabi poterit. Nam supernaturali ipse virtute ita eos ad scribendum excitavit et movit, ita scribentibus adstitit, ut ea omnia eaque sola quae ipsi iuberet, et recte mente conciperent, et fideliter conscribere vellet, et apte infallitili veritate exprimerent: secus, non ipso-esset auctor sacrae Scripturae universae. Hoc ratum semper habere SS. Patres: etque, ait Augustinus, quum illi scripserunt quae ille ostendit et dixit, nequam dicendum est, quod ipse non scripserit: quandoquidem membra eius id operata sunt, quod dictante copite cognoverunt (1.): pronunciatque S. Gregorius M: «Quis haec scripserit, valde supervacanee quaeritur, quum tamen auctor libri Spiritus Sanctus fideliter credatur. Ipse igitur haec scripsit, qui scribenda dictavit: ipse scripsit, qui et in illius opere inspirator extitit (2)». Consequitur, ut qui in locis authenticis Librorum sacrorum quidpiam falsi contineri posse existiment, si profecto aut catholicam divinae inspirationis notionem pervertant, aut Deum ipsum erroris faciant auctorem. Atque adeo Patribus omnibus et Doctoribus persuasissimum fuit, divinas Litteras, quales ab hagiographis editae sunt, ab omni omnino errore esse immunes, ut propterea non pauca illae, quae contrarii aliquid vel dissimili viderentur afferre (eademque fere sunt quae nomine novae scientiae nunc obiciunt), non subtiliter minus quam religiose componere inter se et conciliare studuerint; professi unanimes, Libros eos et integros et per partes a divino aeque esse afflato, Deumque ipsum per sacros auctores elocutum nihil admodum a veritate alienum ponere potuisse. Ea valeant universe quae idem Augustinus ad Hieronymum scripsit: «Ego enim fateor caritati tuae, solis eis Scripturarum libris qui iam canonice appellantur, didici hunc timorem honorisque deferre, ut nullum eorum auctorem scribendo aliquid errasse firmissime credam. Ac si aliquid in eis offendero litteris quod videatur contrarium veritati, nihil aliud quam vel mendosum esse codicem, vel interpretem non esse eorum esse quod dictum est, vel me minime intellexisse non ambigam (3)».

At vero omni graviorum artium instrumento pro sanctitate Bibliorum plene perfecteque contendere, multo id maius est, quam ut a sola interpretum et theologorum solertia aequum sit expectari. Eodem optandum est conspire et conitatur illi etiam ex catholicis viris, qui ab externis doctrinis aliquam sint in minus auctoritatem adepti. Horum sane ingeniorum ornatus, si nunquam antea, ne nunc quidem, Dei beneficio, Ecclesiae deest; atque utinam eo amplius in fidei subsidium augeat. Nihil enim magis oportere ducimus, quam ut plures validioresque nanciscatur veritas propugnatores, quam sentiat adversarios; neque res ulla est quae magis persuadere vulgo possit obsequium veritatis, quam si cum liberrime profiteantur qui in laudata aliqua praesentis facultate. Quin facile

(1) De constanti Evangelii, l. 1, c. 55.—(2) Tract. in Job, n. 2.—(3) Ep. LXXXII, l. 1. et crebrius alibi.

etiam cessura est obrectatorum invidia, aut certe non ita petulenter iam traducere illo audebunt inimicam scientiae, fidem, quum viderint a viris scientiae laude nobilibus summum fidei honorem reverentiamque abhiberi. Quoniam igitur tantum in possunt religioni importare commodi, quibus cum catholicae professionis gratia felicem indolem ingenii benignum Numen imperit, ideo in hac accerrima agitatione studiorum quae Scripturas (quoquo modo attingunt, aptum sibi quisque eligant studii genus, in quo aliquando excellentes, obiecta in illas improbae scientiae tela, non sine gloria, repellant.—Quo loco gratum est illud pro merito comprobare nonnullorum catholicorum consilium, qui ut viris doctioribus suppetere possit unde huiusmodi studia omni adiuventorum copia petraent et provehant, coactis societatis, largiter pecuniam solent conferre. Optima sane et peropportuna temporibus pecuniae collocandae ratio. Quo enim catholicis minus praesidium in sua studia sperare licet publice, et promptiorem effusoremque patere decet privatorem liberalitatem; ut quibus a Deo aucti sunt divitias, eas ad tutandum revelatae ipsius doctrinae thesaurum velint convertere.—Tales autem labores ut ad rem biblicam vere proficiant, insistant eruditi in iis tanquam principis, quae supra a Notis praefinita sunt; fideliterque teneant, Deum, conditorem rectoremque rerum omnium, eundem esse Scripturarum auctorem: nihil propterea ex rerum natura, nihil ex historiae monumentis colligi posse quod cum Scripturis revera pugnet. Si quid ergo tale videatur, id sedulo submovendum, tum adhibito prudenti theologorum et interpretum iudicio, quidnam verius verisimiliusve habeat Scripturae locus, de quo disceptetur, tum diligentius expensa argumentorum vi, quae contra adducantur. Neque ideo cessandum, si qua in contrarium species etiam tum residet; nam, quoniam verum vero adversari haudquam potest, certum sit aut in sacrorum interpretationem verborum, aut in alteram disputationis partem errorem incurrisse: neutrum vero si necdum satis appareat, cunctandum interea de sententia. Permulta enim ex omni doctrinarum genere sunt diu multumque contra Scripturam iactata, quae nunc, utpote inania, penitus obsoleverunt: item non pauca de quibusdam Scripturae locis (non proprie ad fidei morumque pertinentibus regulam) sunt quondam interpretando proposita, in quibus rectius postea vidit serior quaedam investigatio. Nemo opinionum commenta delectat dies; sed «veritas manet et invalescit in aeternum (1)». Quare, sicut nemo sibi arrogaverit ut omnem recte intelligat Scripturam, in qua se ipse plura noscitur quam scire fassus est Augustinus (2), ita, si quid incidit difficultius quem explicari possit, quisque eam sumet cautionem temperationemque eiusdem Doctoris: «Melius est vel premi incognitis sed utilis signis, quam inutiliter ea interpretando, a iugo servitutis eductam cervicem laqueis erroris inserere (3)». Consilia

(1) III Esdr. 4. 23.—(2) Ad Januar. ep. LV, 24.—(3) De doctr. chr. III, 9. 18.

et iussa Nostra si probe verecundeque erunt secuti qui subsidaria haec studia profitentur, si et scribendo et docendo studiorum fructus dirigant ad hostes veritatis redarguendos, ad fidei damna in iuventute praecavenda, tum demum laetari poterunt digna se opera sacris Litteris inservire, eamque rei catholicae opem afferre, qualem de florum pietate et doctrinis iure sibi Ecclesia pollicetur.

Haec sunt, Venerabiles Fratres, quae de studiis Scripturae sacrae pro opportunitate monenda et praecipienda, aspirante Deo, censimus. Iam sit vestrum curare, ut qua par est religione custodiantur et observentur: sic ut debita Deo gratia, de communicatis humano generi eloquiis sapientiae suae, testatius emiteat, optataeque utilitates redundant, maxime ad sacrae iuventutis institutionem, quae tanta est cura Nostra et spes Ecclesiae. Auctoritate nimirum et hortatione date alacres operam, ut in Seminariis atque in Academicis quae parent ditioni vestrae, haec studia iusto in honore consistant vigeantque. Integre feliciterque vigeant, moderatrice Ecclesiae, secundum saluberrima documenta et exempla SS. Patrum laudatamque maiorum consuetudinem: atque talia ex temporum cursu incrementa accipiant quae vere sint in praesidium et gloriam catholicae veritatis, natae divinitus ad perennem populorum salutem. Omnes denique alumnos et administratos Ecclesiae paternae caritate admonemus, ut ad sacras Litteras adeant summo semper affectu reverentiae et pietatis: nequaquam enim ipsarum intelligentia salutariter ut opus est patere potest, nisi remota scientiae terrenae arrogantia, studioque sancto excitato eius quae desursum est sapientiae. Cuius in disciplinam semel admissa mens atque inde illustrata et roborata, mire valebit ut etiam humanae scientiae, quae sunt fraudes, dignoscat et vilet, qui sunt solidi fructus percipia, et ad aeterna referat: inde potissime exardescens animus, ad emolumenta virtutis et divini amoris spiritu vehementiore contendit *Beati qui scrutantur testimonia eius, in toto corde exquirunt eum* (1).

Iam divini auxilii spe freti et pastorali studio vestro confisi, Apostolicam benedictionem, caelestium munerum auspicem Nostraeque singularis benevolentiae testem, vobis omnibus, universoque Clero et populo singulari concedidit, peramanter in Domino impertimus.

Datum Romae apud S. Petrum die xviii novembris anno mcccxcviii, Pontificatus Nostri sextodecimo.

LEO PP. XIII.

(1) Ps. XVIII, 2.

EPÍSTOLA ENCÍCLICA A LOS OBISPOS DE POLONIA LEON P. XIII.

Venerables Hermanos: Salud y bendición apostólica.

DESDE hace largo tiempo veníamos experimentando un inmenso deseo de encontrar ocasión de daros, Venerables Hermanos, un especial testimonio de afecto y de solicitud igual al que las demás naciones católicas han recibido de Nos sucesivamente en las Letras particulares que han llevado ya sus Prelados las enseñanzas y la dirección de la Sede Apostólica.

A ese pueblo, al que su origen, lengua y diversidad de ritos dan una fisonomía tan varia, Nos le abrazamos todo entero, con ardor, y, como ya hemos tenido ocasión de decirlo con un solo y mismo amor. Nos no pensamos una vez siquiera sin emoción de júbilo en esta nación cuya historia es tan gloriosa y cuya filial piedad hacia Nos hemos reconocido.

Entre sus títulos de gloria brilla, en primer término el heroísmo de vuestros antepasados, que, tranquilizando á la espantada Europa, opusieron la muralla de sus pechos á los triunfantes enemigos del nombre cristiano, y en combates de épica grandeza se mostraron como los fieles defensores y los vengadores intrépidos de la Religión y de la civilización. Estos títulos de gloria los hemos recordado con placer, hace algunos meses, á las piadosas muchedumbres de peregrinos que, bajo la dirección de muchos de vosotros, Venerables Hermanos, han venido á ofrecernos sus homenajes y felicitaciones. Tal demostración conmovedora de vuestra fe, Nos procuró entonces la ocasión y el júbilo de felicitar á los polacos por haber conservado en todo su esplendor, y en medio de vicisitudes numerosas y terribles, el renombre de la Religión de sus antepasados.